

Μύθοι για τη σεξουαλική παρενόχληση

Παρά την ανάδειξη του ζητήματος της σεξουαλικής παρενόχλησης τα τελευταία χρόνια διεθνώς, υπάρχουν μύθοι που περιβάλλουν το πρόβλημα και συχνά συνοδεύουν τις προσπάθειες κατανόησης και διαχείρισής του.

Οι μύθοι ορίζονται ως στάσεις και πεποιθήσεις, που είναι, σε γενικές γραμμές εσφαλμένες, αλλά ευρέως διαδεδομένες και επίμονες, και οι οποίες χρησιμοποιούνται για να δικαιολογήσουν την ανδρική σεξουαλική επιθετικότητα εναντίον των γυναικών. Πρόκειται, μάλιστα, για πεποιθήσεις οι οποίες διατυπώνονται με τρόπο ηχηρό, αναπαράγονται από άτομα, πολιτισμικούς και θεσμικούς φορείς και αποδεικνύονται ιδιαίτερα σθεναρές απέναντι σε κοινωνικά κινήματα και ευρύτερες μεταβολές στη νοοτροπία μεμονωμένων ατόμων και ολόκληρων κοινωνιών. Γι' αυτό και ο στοχευμένος εντοπισμός και η ανασκευή των επικρατέστερων μύθων κρίνεται ως ιδιαίτερα σημαντική για την εκπαίδευση γυναικών, ανδρών και συστημάτων στην αναγνώριση, ερμηνεία, πρόληψη και αντιμετώπιση των περιστατικών ΣΠ και των συνεπειών τους.

Η μυθολογία γύρω από τη σεξουαλική παρενόχληση έχει ως στόχο και αποτέλεσμα: α) να μειώσει τη σημασία ή την έκταση των περιστατικών, β) να δικαιολογήσει τη θυματοποίηση, και γ) να υποβαθμίσει τις συνέπειες της ΣΠ για τις αποδέκτριες και τους αποδέκτες της.

Οι κυριότεροι από τους μύθους αυτούς είναι οι εξής:

Οι περισσότερες καταγγελίες για σεξουαλική παρενόχληση περιέχουν ψέματα ή υπερβολές, συνήθως με κάποιον απώτερο στόχο από την πλευρά της γυναίκας.
Η θεωρία ότι οι γυναίκες καταγγέλλουν ψευδώς περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης, προκειμένου να εκδικηθούν κάποιον ανώτερό τους για λόγους επαγγελματικούς ή προσωπικούς, δεν βασίζεται σε στοιχεία, αλλά μόνο στην στερεοτυπική παραδοχή ότι οι γυναίκες κάνουν τα πάντα «για να πάρουν το αίμα τους πίσω». Στην πραγματικότητα, και σύμφωνα με στοιχεία της Αυστραλιανής Επιτροπής για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, το ποσοστό των καταγγελιών που αποδεικνύεται ότι δεν ευσταθούν είναι μόλις 1,4%.

Η αποδέκτρια της σεξουαλικής παρενόχλησης «το ήθελε» ή «το προκάλεσε», αν κρίνει κανείς από το ντύσιμο ή/και τη συμπεριφορά της.

Η άποψη ότι μία γυναίκα που φοράει, για παράδειγμα, εφαρμοστά φορέματα, το κάνει για να προσελκύσει τους άνδρες και άρα δεν θα έπρεπε να προσβάλλεται όταν γίνεται αντικείμενο ανεπιθύμητης προσοχής στην εργασία, έχει ως στόχο να μετακυλίσει την ευθύνη για την παρενοχλητική συμπεριφορά από τον αυτουργό στην αποδέκτρια. Στην πραγματικότητα, ο αυτουργός είναι πάντα υπεύθυνος για την παρενόχληση, ανεξάρτητα από την εμφάνιση ή τη συμπεριφορά της εργαζόμενης. Αντίστοιχα, δεν ευσταθεί ούτε ο μύθος ότι η γυναίκα «το ήθελε» επειδή δεν αντιστάθηκε αρκετά στην παρενόχληση: το γεγονός ότι μία αποδέκτρια ΣΠ σπανίως καταγγέλλει επίσημα το περιστατικό, αφήνει κυρίως να διαφανεί δυσπιστία απέναντι στο σύστημα ή/και φόβος για την ασφάλεια της δουλειάς της, αλλά σε καμία περίπτωση συναίνεση για τη συμπεριφορά.

Οι γυναίκες λένε «όχι» ακόμα και όταν εννοούν «ναι».

act:onaid

για έναν κόσμο πιο δίκαιο

Η άποψη ότι ορισμένες γυναίκες στέλνουν αντιφατικά μηνύματα (επιθυμίας/απώθησης) στους άνδρες του περιβάλλοντός τους αποτελεί ένα ακόμα εργαλείο ενοχοποίησης των αποδεκτριών ΣΠ, διαιωνίζει το στερεότυπο ότι η λεκτική αντίσταση των γυναικών δεν χρειάζεται να λαμβάνεται σοβαρά υπόψη και παραγνωρίζει το γεγονός ότι η απώθηση μιας ανεπιθύμητης ερωτικής προσέγγισης μπορεί να πάρει διαφορετικές μορφές για διαφορετικά άτομα.

Είναι συγκεκριμένες οι γυναίκες που παρενοχλούνται σεξουαλικά – αν «δεν δίνεις δικαιώματα» δεν αντιμετωπίζεις τέτοια προβλήματα.

Ο μύθος αυτός συνδέεται στενά με τον μύθο περί βιασμού που υποστηρίζει ότι μόνο οι «αμφιβόλου ηθικής», οι «ελαφρόμυαλες» ή οι «αμαρτωλές» γυναίκες γίνονται αντικείμενο επίθεσης – επειδή, σε κάποιο βαθμό, τους αξίζει. Οι έρευνες, ωστόσο, τεκμηριώνουν ότι η ΣΠ χρησιμεύει ως εργαλείο σωφρονισμού γυναικών που παρεκκλίνουν από τις συμβατικές απόψεις για το τι σημαίνει να είσαι «καλή γυναίκα» ή «ξεχνούν την κοινωνική θέση τους».

Η σεξουαλική παρενόχληση είναι φυσιολογικό φαινόμενο όταν άνδρες και γυναίκες εργάζονται μαζί.

Οι απόψεις που υπονοούν ότι «άνδρες είναι» ή ότι οι άνδρες δεν μπορούν να ελέγξουν τις σεξουαλικές τους ορμές, χωρίς ωστόσο να έχουν κακή πρόθεση, ελαχιστοποιούν την ευθύνη των αυτοργών αλλά και τη σημασία των περιστατικών ΣΠ για τις αποδέκτριες και τους αποδέκτες τους. Πέραν του ότι «συγχωρεί» την κακή συμπεριφορά ορισμένων ατόμων και ορίζει ότι οι γυναίκες θα πρέπει να είναι προετοιμασμένες για το «αναπόφευκτο», η προσέγγιση υποτιμά συνολικά το ανδρικό φύλο, αποδίδοντάς του χαρακτηριστικά ανευθυνότητας, ασέβειας και επιθετικότητας.

Η σεξουαλική παρενόχληση συμβαίνει σπάνια, μόνο από διεστραμμένους άνδρες.

Η (αντίστροφη από την παραπάνω) άποψη ότι μόνο μια μικρή υπο-ομάδα ανδρών, με υπερβολικές ορμές, παρενοχλούν σεξουαλικά γυναίκες στην εργασία, συμβάλλει επίσης στην καλλιέργεια της εντύπωσης ότι τόσο η συχνότητα όσο και η βαρύτητα των περιστατικών ΣΠ είναι χαμηλές. Στην πραγματικότητα, όμως, οι αυτοργοί της ΣΠ μπορεί να έχουν οποιαδήποτε ηλικία, φύλο, εθνικότητα ή σεξουαλικό προσανατολισμό, επάγγελμα και θέση στην ιεραρχία.

Αυτό που θεωρείται ως σεξουαλική παρενόχληση είναι συνήθως μια απλή παρεξήγηση.

Ο μύθος αυτός περιλαμβάνει επιχειρήματα όπως το ότι ο αυτοργός δεν είχε σκοπό να προσβάλει την αποδέκτρια ή τον αποδέκτη, όπως επίσης ότι ορισμένες γυναίκες είναι υπερβολικά εύθικτες, ενώ δεν θα θεωρούσαν τη συμπεριφορά αυτή παρενοχλητική αν δεν είχαν επηρεαστεί από το φεμινιστικό κίνημα. Οι έρευνες αποδεικνύουν ότι οι γυναίκες είναι, στο σύνολό τους, λιγότερο ανεκτικές απέναντι στην ΣΠ από τους άνδρες – άρα η ευαισθησία τους δεν είναι κυρίως θέμα χαρακτήρα ή ερεθισμάτων. Επιπρόσθετα, όμως, όσο εύκολο και αν είναι να χαρακτηρίσουμε ένα σεξιστικό αστείο ως αθώο, οι έρευνες δείχνουν ότι τέτοια συχνά μικρά περιστατικά προκαλούν συνέπειες αντίστοιχες με εκείνες που προκαλεί μια πιο ακραία εμπειρία. Τέλος, τα σεξιστικά σχόλια καλλιεργούν μια κουλτούρα παρενόχλησης και «ανοίγουν τον δρόμο» για άλλες, κατάφωρες παραβιάσεις.

Στους αυτοργούς δεν αξίζει να καταστραφεί η καριέρα τους και η ζωή τους –είναι εύκολο να υποβάλει κανείς καταγγελία αλλά πολύ δύσκολο να την αντικρούσει.

ActionAid

Λεωφόρος Μεσογείων 204, 1ος όροφος, 15561 Χολαργός Αττικής, Ελλάδα
T: 212.000.6300 (Ελλάδα) | T: 22.100.399 (Κύπρος) | E: info.hellas@actionaid.org

actionaid.gr | ActionAid Hellas:

act:onaid

για έναν κόσμο πιο δίκαιο

Συχνά οι γυναίκες που καταγγέλλουν τη ΣΠ κατηγορούνται για τις συνέπειες που προκάλεσαν στην καριέρα ή τη ζωή των αυτουργών, οι οποίες προβάλλονται ως ακόμα και καταστροφικές. Παραγνωρίζεται έτσι τόσο η δυσκολία που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες όταν αποφασίζουν να καταγγείλουν ένα περιστατικό όσο και οι σημαντικές ψυχολογικές, σωματικές και οικονομικές ζημιές που υφίστανται οι ίδιες, όπως απώλεια εργασίας, κατάθλιψη και μειωμένη απόδοση στην εργασία.

Η σεξουαλική παρενόχληση συμβαίνει πάντα από υψηλά ιστάμενους εργαζόμενους προς άτομα με χαμηλότερη θέση.

Πράγματι τα περιστατικά σεξουαλικής παρενόχλησης συνδέονται πάντοτε με μια δυναμική άνιση εξουσίας, ωστόσο η εξουσία αυτή δεν εκπορεύεται απαραίτητα από τη θέση του κάθε ατόμου στην ιεραρχία ενός οργανισμού ή μιας επιχείρησης. Για την ακρίβεια, οι έρευνες δείχνουν ότι οι αυτοурγοί της παρενόχλησης είναι συνήθως συνάδελφοι ή ακόμα και υφιστάμενοι των αποδεκτριών, γεγονός που αποδεικνύει ότι πολλές φορές η ανισότητα στην ισχύ αυτοурγού/αποδέκτη σχετίζεται κυρίως με το φύλο του κάθε ατόμου ή με άλλες παραμέτρους όπως οι συνδέσεις του εντός ή εκτός του οργανισμού, η ηλικία του κ.ά.

Η σεξουαλική παρενόχληση στην εργασία προκύπτει μόνο μεταξύ συναδέλφων και μόνο στον χώρο εργασίας.

Η σεξουαλική παρενόχληση μπορεί να εμπλέκει πελάτες, προμηθευτές, επενδυτές, ακόμα και υποψήφιους/-ες εργαζόμενους/-ες ή επισκέπτες που βρίσκονται για περιορισμένο μόνο χρόνο στον χώρο της επιχείρησης. Μπορεί, επίσης, τα περιστατικά να προκύπτουν εντός ή εκτός τυπικών ωρών εργασίας ή ακόμα και εκτός του οριοθετημένου χώρου δουλειάς – σε ταξίδια, μετακινήσεις, επαγγελματικά γεύματα ή νυχτερινές εξόδους. Στις περιπτώσεις ΣΠ από πελάτες, μπορεί να είναι ακόμα πιο δύσκολο για τις αποδέκτριες ή τους αποδέκτες να αναλάβουν δράση, καθώς η αμοιβή τους ενδεχομένως να εξαρτάται άμεσα από την ικανοποίηση των αυτοурγών. Για παράδειγμα, στον χώρο του τουρισμού, μια εργαζόμενη μπορεί να διστάσει να καταγγείλει κάποιο περιστατικό, αν αυτό σημαίνει ότι θα χάσει τα φιλοδωρήματά της.

Τα άτομα προχωρημένης ηλικίας, τα άτομα με αναπηρία, καθώς και τα μη ελκυστικά άτομα δεν δέχονται σεξουαλική παρενόχληση γιατί δεν είναι σεξουαλικά επιθυμητά.

Η σεξουαλική παρενόχληση δεν έχει να κάνει με την εξωτερική ομορφιά ή με τη σεξουαλική επιθυμία. Χρησιμοποιείται κυρίως για να εξαναγκάσει, να τρομοκρατήσει και να εκφοβίσει. Λόγω της ευάλωτης θέσης τους, τα άτομα με αναπηρία είναι ιδιαίτερα ευάλωτα στη σεξουαλική παρενόχληση στην εργασία.

Η πρόληψη της σεξουαλικής παρενόχλησης σημαίνει έλλειψη χιούμορ ή λογοκρισία.

Ορισμένοι άνθρωποι θεωρούν ότι, στη μετα-#metoo εποχή, οποιαδήποτε αθώα αλληλεπίδραση στη δουλειά μπορεί να θεωρηθεί ως σεξουαλική παρενόχληση, και ότι το να μην μπορεί κανείς να το διασκεδάσει, έστω και λίγο, στη δουλειά κάνει κακό σε όλους/-ες. Η πρόληψη της ΣΠ, όμως, δεν σχετίζεται με τη λογοκρισία ή την αστυνόμευση, αλλά με την προσπάθεια να επικοινωνούμε με τρόπο που να προάγει την ασφάλεια και τον σεβασμό για όλες και όλους.

Αν δεν είμαι εγώ η αποδέκτρια ή ο αποδέκτης, δεν έχω λόγο να μπλεχτώ.

Πολλοί παρατηρητές και παρατηρήτριες αποφεύγουν να εμπλακούν λόγω ντροπής ή φόβου, ενώ άλλοι (κυρίως άνδρες) ανησυχούν ότι οι συνάδελφοί τους θα τους κρίνουν ως μαλθακούς, αν το κάνουν. Ωστόσο, αυτά που προσπερνάμε είναι αυτά που αποδεχόμαστε,

ActionAid

Λεωφόρος Μεσογείων 204, 1ος όροφος, 15561 Χολαργός Αττικής, Ελλάδα
T: 212.000.6300 (Ελλάδα) | T: 22.100.399 (Κύπρος) | E: info.hellas@actionaid.org

actionaid.gr | ActionAid Hellas:

act:onaid

για έναν κόσμο πιο δίκαιο

ενώ αν δώσουμε το παράδειγμα της μη ανοχής σε παραβιαστικές συμπεριφορές, είναι πολύ πιθανό και άλλοι να μας ακολουθήσουν. Άλλωστε, η εμπειρία, στην ΣΠ και σε άλλα πεδία, δείχνει ότι η παρέμβαση των παρατηρητών μπορεί να μειώσει τις αρνητικές συνέπειες της παρενόχλησης και να την περιορίσει .

ActionAid

Λεωφόρος Μεσογείων 204, 1ος όροφος, 15561 Χολαργός Αττικής, Ελλάδα
T: 212.000.6300 (Ελλάδα) | T: 22.100.399 (Κύπρος) | E: info.hellas@actonaid.org

actonaid.gr | ActionAid Hellas: